

Dit barns sprog

0 - 3 ÅR

Sprogudvikling og sprogstimulering i praksis

Hjørring Kommune

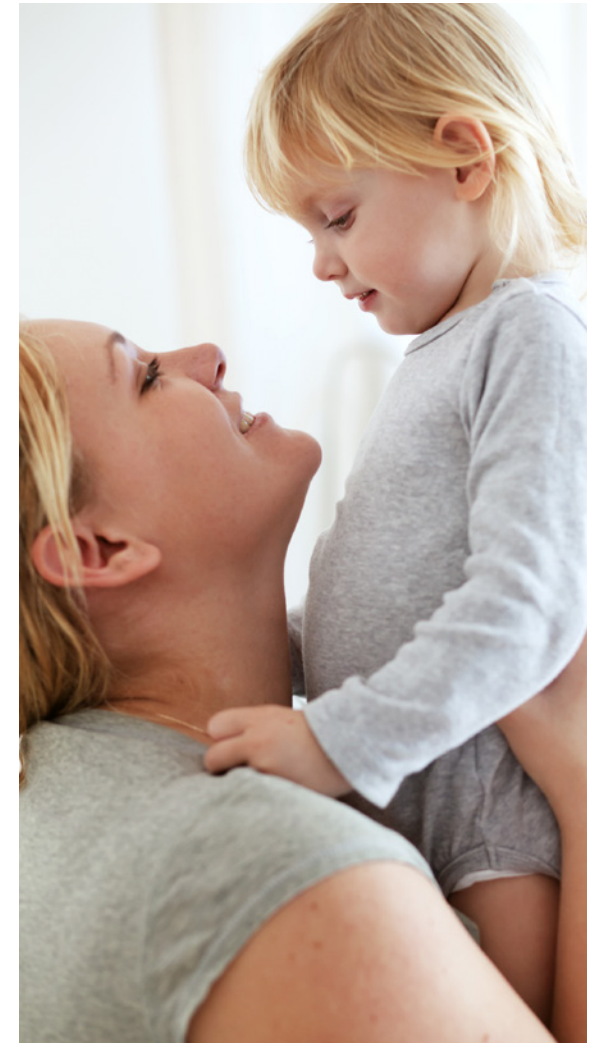
Dit barns sprog

Denne folder er til dig, der gerne vil vide mere om den almene sproglige udvikling, samt har brug for konkrete redskaber, som kan støtte dig i at hjælpe dit barn med at udvikle et godt og varieret sprog.

Sproget er et betydningsfuldt og værdifuldt værktøj, som åbner døre op til relationer med andre børn og voksne, til at opnå forståelse og blive forstået i tanke og handling, samt til at lære og blive dygtig i skolen. For de fleste børn sker tilegnelsen af sprog nærmest af sig selv, hvor man som forælder opdager at barnet har tilegnet sig nye ord og finurlige udsagn på nærmest daglig basis. For andre børn kan det være lidt vanskeligt at knække koden til sproget. Denne folder er udviklet med henblik på at gøre dig klogere på hvordan den almene sprogudvikling typisk ser ud, hvor vi kort vil beskrive de forskellige faser i sprogudviklingen. Derudover vil vi også komme med gode råd og idéer til hvordan du møder dit barn sprogligt alt efter hvor dit barn er i sin udvikling.

Vidste du?

Inden dit barn er født, har det faktisk allerede tunet sig ind på lydene i dit sprog? Forskning viser, at spædbørn ikke bare genkender sine forældres stemmer fra sin tid inde i mors mave, men at spædbarnet også genkender og er mere følsom over for de sproglyde der findes i modersmålet. Det betyder at barnet er parat til at lære sprog helt fra begyndelsen.

Den førsproglige udvikling

Sprogudviklingen begynder fra spæd, og det første lange stykke tid er barnets sprog og samspillet med sine forældre derfor non-verbal. Det betyder at øjenkontakt, blikretning, gestik og mimik er den primære kommunikationsform. Du vil opleve at dit barn kommunikerer med dig ved gråd, latter, ansigtsmimik og kropssprog. Du vil også opleve at dit barn øver sig på at lave sproglyde ved at pludre sammen med dig, og lege med både lyd og volumen.

Vidste du?

Når barnet kigger væk, er det ofte et tegn på, at barnet har brug for en pause og ikke kan rumme mere stimulation. Når barnet er klar igen, søger det den voksnes øjenkontakt, siger lyde eller laver bevægelser. Den voksne og barnet skiftes således til at lytte og svare, og den første turtagning i kommunikationen er begyndt.

Du kan i den førsproglige fase understøtte dit barns sprog, ved at:

- Have øjenkontakt med dit barn, når I er sammen både i daglige rutiner (mad, bleskift) og når I "taler sammen"
- Vær tydelig i din ansigtsmimik, når du kommunikerer og afstemmer følelsesmæssigt med barnet.
- Brug dit toneleje til at vise fx begejstring og overraskelse. Det er fantastisk når man leger med sin måde at tale på, og dit barn vil lytte opmærksomt og begejstret til det du fortæller
- Sæt ord på det du gør og det du tror dit barn forsøger at sige fx "her kommer far med en ren ble, er det ikke dejligt? Åh, det er altså bare dejligt og du smiler! Ja, det er så skønt med en ren og tør ble" Vis dit barn at du genkender og forstår barnets følelse og fortælling ved at spejle barnets ansigtsudtryk.
- Gentag tilbage til dit barn, hvad dit barn fortæller dig. Du vil opleve at dit barn nyder at blive spejlet og høre sin egen pludren komme fra dig, samt at legen vil gå begge veje, og dit barn derfor også vil forsøge at efterligne det du siger og gør.

De første ord

Fra omkring 1-års alderen begynder barnet at producere egentlig tale-lyde og forstå ord. De første ord er typisk enkeltord som "hej", "tak", og "hov", eller andre meningsbærende lyde som "vrumm", "miav" og "åh-åh!". De første ord er ofte knyttet til barnets hverdag, og understøttes af dit barns brug af øjenkontakt, pegning og øvrig non-verbal kommunikation. Den helt tidlige kommunikation mellem dig og dit barn centrerer sig derfor ofte om det, der sker her og nu og i den konkrete kontekst I befinder jer i. Du vil opleve at dit barns tidlige kommunikation både relaterer sig til det som barnet er optaget af her og nu eller til barnets behov, men også at dit barns kommunikation kan være spøgefuld, undersøgende og nysgerrig.

Vidste du?

Hvis dit barn bruger sut, er det vigtigt at være opmærksom på, at sutten skal ud af munden når du og dit barn samtaler. Det er lettere for barnet at tale uden en sut i munden, og derfor også lettere for dig og andre at forstå hvad dit barn gerne vil fortælle.

Du kan i den tidlige ordtilegnelsesfase understøtte dit barns sprog ved at:

- Sætte ord på det du gør, og det dit barn gør, når I er sammen. Fx "Vil du have mere mælk? Du er bare så tørstig! Så hælder mor mere mælk op i koppen. Mmmh. Det smager godt!"
- Hav øjenkontakt med dit barn, når I taler sammen. Den bedste samtale er når du er tilstedeværende både fysisk og mentalt – og gerne i længere tid ad gangen.
- Leg med dit barn, fx give-og-tage lege, eller hvor I triller en bold imellem jer. Mange små lege understøtter dit barns udvikling af turtagning dvs. forståelse af hvordan man samtaler med hinanden, hvor man skiftes til at tale, har øjenkontakt og venter på det bliver ens tur igen.
- Følg dit barns udspil – fx når dit barn peger på noget betyder det at dit barn gerne vil vise dig noget eller få dig til at give sig noget. Sæt ord på det dit barn fortæller dig, og respondér tilsvarende. "Hvad er det, der flyver der? Wow! Det er en lille fugl." "du vil gerne have skeen. Her kommer skeen! Værsgo."
- Tal gerne i kortere sætninger med en varm stemme, og brug din ansigtsmimik og gestik når du taler med dit barn.
- Styrk dit barns sprog ved at synge med dit barn, gerne sange med fagter hvor dit barn kan være med.
- Kig og læs i små bøger sammen med dit barn. Fortæl om billederne og lad dit barn bladre og bide i bøgerne. Hav fokus på samspillet og den hyggelige stund med dit barn.
- Styrk barnets ordforråd ved at beskrive ting og fortælle rundt om tingen fremfor kun at benævne fx "Det er en hund, den har fire ben, øjne og en snude, man kan kæle for den, og..."

Vidste du?

Det er vigtigt at være opmærksom på om dit barns hørelse er i orden, særligt hvis du oplever ændringer i dit barns pludren eller udtale, hvis dit barn handler anderledes på sproglige beskeder eller hvis dit barn har væske i ørerne eller megen ørevoks. Tag kontakt til en øre-næse-halslæge hvis du har mistanke om at dit barns hørelse er nedsat.

Sammensætterfasen

Når dit barn har tilegnet sig en god håndfuld ord, vil dit barn begynde at kunne udtrykke sig mere varieret ved at sammensætte de ord barnet har tilegnet sig. Fx "mere mælk", "far åh-åh!" og "mor sok". Betydningen af dit barns udspil vil ofte være tydeligt for dig i situationen fx at dit barn gerne vil have mere mælk, at far er gledet og tæt på at falde, eller at mor skal hjælpe med at få en sok på foden. I denne fase vil der ofte ske det man kalder en ordspurt, dvs. at dit barn tilegner sig markant flere ord og begreber over en kort periode.

I perioden fra 2-3 år vokser barnets sproglige udspil til små sætninger bestående af to eller flere ord. Dit barn begynder også at anvende sprogets regler (syntaks), dvs. hvor rækkefølgen af ord har en betydning. Fx "katten sød", "min far henter mig", "mig ikke være med". Dit barn vil i denne periode også vise begyndende forståelse af den grammatiske del af sproget, fx bøjning i ental og flertal, og du vil ofte høre dit barn overindlære de grammatiske regler fx "mig elsker katter". Foruden den grammatiske del af sproget, sker der også en del med dit barns udtale af ord. Det kan være at dit barn i stedet for "mig elsker katter" siger "mig ædder tatter", hvilket er en helt almindelig del af de fleste børns taleudvikling. Kort fortalt kan der være stor variation børn imellem, og det du skal være opmærksom på her, er om dit barns sprog udvikler sig og om dit barn gerne vil fortælle og samtale med dig og andre børn og voksne.

Du kan i sammensætterfasen understøtte dit barns sprog ved at:

- Gentage og udvide det dit barn fortæller fx "Katten er meget sød. Den er kælen og spinder"
- Rette dit barns sprog indirekte ved at gentage korrekt tilbage fx "du elsker katte. Jeg elsker også katte"
- Hjælpe dit barn med at formulere sig fx ved at give valgmuligheder "vil du have puslespillet eller legoklodserne?"
- Giv dit barn tid til at formulere sig når I taler sammen. De fleste små børn har brug for 10 sekunder til at kunne svare på et spørgsmål.
- Udvid samtalelængden fx ved at stille uddybende spørgsmål til det dit barn fortæller dig. "jeg har gynget i dag" - "Har du gynget i dag nede i vuggestuen? Hvem har du gynget med i dag?" - "Elvira" - "Du har gynget med Elvira? Det lyder godt nok sjovt. Hvad har du mere lavet i dag?"
- Styrk dit barns lydige og sproglige opmærksomhed ved at rime og lave vrøvlord. "mus rimer på hus, det lyder ens! Mus-hus-lus-sus-vus! Hvad rimer på mus?"
- Læs bøger sammen, hvor du skiftevis læser højt og sammen med dit barn peger på billederne og taler om hvad der sker. Stil spørgsmål til historien som dit barn kan besvare. "ej, prøv at se æblerne er faldet ud af spanden! Hvad er der mon sket?"

Søg råd og vejledning her:

Hvis du er bekymret for dit barns sprogudvikling, vil vi anbefale, at du drøfter det med de fagprofessionelle i dit barns dagtilbud. I samarbejde med dem, kan der tages kontakt til Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. Forældre til børn som ikke er i dagtilbud kan søge sparring i Trivselsforum. Læs mere om Trivselsforum på Hjørring kommunes hjemmeside.

Kontakt PPR

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
ppr@hjoerring.dk
Tlf. 72 33 36 93

Hjørring Kommune

Hjørring Kommune
Børne- Fritids- og Undervisningsforvaltningen
Springvandspladsen 5
9800 Hjørring
Telefon 72 33 33 33
hjoerring@hjoerring.dk
www.hjoerring.dk